

8 Məsləhətləşmə və məlumatın açıqlanması

Mündəricat

8.1	Giriş	2
8.2	Məsləhətləşmə və məlumatın açıqlanması prosesi barədə ümumi məlumat	2
8.3	Əhatə dairəsinin müəyyən edilməsi, ilkin maraqlı tərəflərin cəlb edilməsi və onlarla məsləhətləşmə	3
8.3.1	ETSN ilə məsləhətləşmə	3
8.3.2	Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi və Arxeologiya və Etnoqrafiya İnstitutu	4
8.3.3	İctimaiyyətin cəlb olunması və məsləhətləşmə	4
8.3.4	İlkin məsləhətləşmə zamanı qaldırılmış əsas məsələlər	6
8.4	ƏMSSTQ hesabatının layihə variantına dair məsləhətləşmə	7
8.5	Espoo Konvensiyası çərçivəsində məsləhətləşmə	7

Şəkillərin siyahısı

Şəkil 8.1	ŞD2 Layihəsi üzrə ƏMSSTQ ilə əlaqədar cəlbəmə, məsləhətləşmə və məlumatın açıqlanması prosesi	3
-----------	---	---

Cədvəllərin siyahısı

Cədvəl 8.1	İctimaiyyətin cəlb olunması və məsləhətləşmə prosesi ərzində qaldırılmış əsas məsələlər	6
------------	---	---

8.1 Giriş

Maraqlı tərəflərlə məsləhətləşmə prosesi Ətraf mühitə və sosial-iqtisadi sahəyə təsirin qiymətləndirilməsinin (ƏMSSTQ) vacib elementidir. Potensial təsire məruz qalan insanların və maraqlı tərəflərin rəylərinin öyrənilməsi, qruplaşdırılması və sənədləşdirilməsi layihənin tərtibatının və ƏMSSTQ sənədinin maraqlı tərəflərin ümumi fikirlərini özündə əks etdirməsini təmin edir.

Bu Fəsilə Şahdəniz mərhələ 2 (ŞD2) Layihəsi və ƏMSSTQ-nin açıqlanması prosesi ilə əlaqədar məsləhətləşmələr və maraqlı tərəflərin bu prosesə cəlb olunması barədə ümumi məlumat təqdim olunur.

Son 10 il ərzində Azəri-Çıraq-Günəşli (AÇG) Faza 1, 2, 3 və ŞD mərhələ 1 layihələrinin tərkib hissəsi kimi, Terminalın mərhələli şəkildə genişləndirilməsi həyata keçirilmişdir (1-ci Fəslin 1.2 Bölməsinə istinad edin). Bu layihələrin hər biri üçün maraqlı tərəflərlə və yerli icma sakinləri ilə geniş məsləhətləşmələr aparılmışdır. Əvvəlki layihədə məsləhətləşmə zamanı əldə edilmiş təcrübə ŞD2 Layihəsi üzrə məsləhətləşmə proqramı üçün məlumat təmin etmişdir.

8.2 Məsləhətləşmə və məlumatın açıqlanması prosesi barədə ümumi məlumat

ŞD2 Layihəsi üzrə ƏMSSTQ prosesinə maraqlı tərəflərin cəlb olunması və məsləhətləşmələr zamanı:

- BP şirkətinin Azərbaycandakı digər layihələri üçün yaradılmış məsləhətləşmə mexanizmindən və metodlarından istifadə olunub;
- ƏMSSTQ üzrə məsləhətləşmə və məlumatın açıqlanması prosesi ilə bağlı gözlənilən nəticələr üzrə qəbul olunmuş təlimatlara istinadən işlənib hazırlanıb;
- Son illərdə aparılmış məsləhətləşmə və məlumatın açıqlanması işlərinin miqyası nəzərə alınıb; və
- Əvvəlki məsləhətləşmə proqramlarından “qazanılan təcrübələrin” nəzərdən keçirilməsi nəticəsində əldə olunmuş tövsiyələri bir yerdə cəmləşdirilib;
- ƏMSSTQ prosesi ərzində aşağıdakılarla əlaqə qurulması tələbi qəbul olunub:
 - Yerli dövlət orqanları, o cümlədən:
 - Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi (ETSN)
 - Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi (MdTN); və
 - Arxeologiya və Etnoqrafiya İnstitutu (AEİ); və
 - Maraqlı tərəflər və sosial-iqtisadi sahə üzrə ictimai rəy sorğusu (MTSİRS) vasitəsilə yerli icma və digər yerli maraqlı tərəflər.

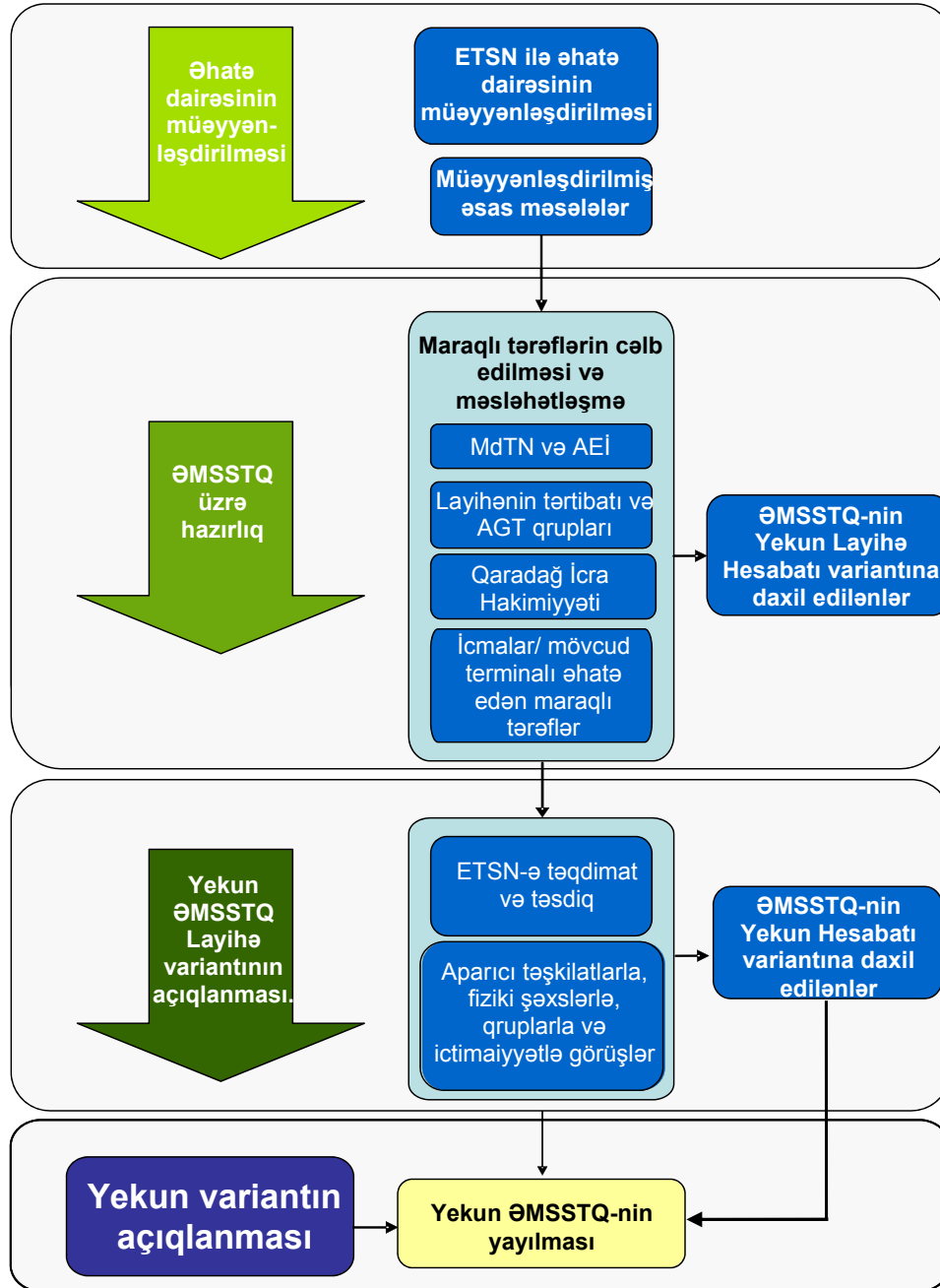
Aşağıdakı Şəkil 8.1-də ŞD2 Layihəsi üzrə ƏMSSTQ ilə əlaqədar cəlbəmə, məsləhətləşmə və məlumatın açıqlanması prosesi təsvir olunur.

ŞD2 Layihəsi üzrə İctimaiyyətlə məsləhətləşmə və informasiyanın açıqlanması planı (İMİAP) hazırlanmışdır. İMİAP-da məsləhətləşmə və məlumatların açıqlanması məqsədləri və layihənin məsləhətləşmə və məlumatların açıqlanması prosesində riayət olunacaq milli və beynəlxalq normativ baza barədə ümumi məlumat verilir. Bu da layihənin icrasında qabaqcıl təcrübələrə əsaslanan yanaşmaların tətbiq olunmasını təmin etmək məqsədi daşıyır.

İMİAP-da həmçinin, aşağıdakılar bəyan edilir:

- Maraqlı tərəflərin müəyyən edilməsi və onlarla məsləhətləşmə prosesi;
- ƏMSSTQ məsləhətçilər qrupunun və BP-nin vəzifələri və cavabdehlikləri; və
- Şikayətlərin bildirilməsi və onlara baxılması prosesi.

Şəkil 8.1 ŞD2 Layihəsi üzrə ƏMSSTQ ilə əlaqədar cəlb etmə, məsləhətləşmə və məlumatın açıqlanması prosesi



8.3 Əhatə dairəsinin müəyyən edilməsi, ilkin maraqlı tərəflərin cəlb edilməsi və onlarla məsləhətləşmə

8.3.1 ETSN ilə məsləhətləşmə

ETSN ilə ilkin məsləhətləşmə 2008-ci ilin avqustunda başlanmışdır. BP Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyə (AGT) Regionunun yaxın gələcək üçün əsas layihə planlarını açıqlamaq məqsədi ilə 2008-ci il avqustun 5-də görüş keçirilmişdir. Bu görüşün mövzusu ŞD2 Layihəsi barədə ümumi məlumatın verilməsindən ibarət olmuşdur. Təqdimata ŞD2 İlkin İnfrastruktur İşləri (İİ) və əsas ŞD2 Layihəsinin nəzərdə tutulan iş həcmi və qrafiki daxil olmuşdur.

ETSN-i Layihənin gedişindən xəbərdar etmək, eləcə də texniki məsələləri (məsələn, dənizdə müqavilə sahəsində qazma ilə bağlı problemləri) müzakirə etmək məqsədi ilə ŞD2 Layihəsinin işlənilib hazırlanması müddətində yenilənmələrlə bağlı müntəzəm görüşlər keçirilmişdir. Bundan əlavə, indiyə qədər ŞD2 üzrə tamamlanmış dörd ekoloji icazə sənədi ilə əlaqədar xüsusi iclaslar keçirilmişdir (bu, ƏMSSTQ-nin 1-ci Fəslində sadalanır). Bu icaslarda əldə edilmiş rəylər və indiyədək tamamlanmış ekoloji icazə sənədləri ilə əlaqədar ETSN-dən alınmış şərhlər ŞD2 Layihəsi üzrə ƏMSSTQ sənədinə daxil edilmişdir.

8.3.2 Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi və Arxeologiya və Etnoqrafiya İnstitutu

AEİ ilə ilkin görüş 2011-ci ilin 12 may tarixində keçirilmişdir. Bunun ardınca, 2011-ci ilin 2 iyununda görüş keçirilmişdir. Bu görüşdə MdTN-nin nümayəndələri iştirak etmiş və bura, Terminalın yaxınlığındakı bir sıra obyektlərə, o cümlədən Karvansaraya sahə səfəri daxil olmuşdur. Hər iki görüşdə nəzərdə tutulan ŞD2 Layihəsi fəaliyyətləri və potensial təsirə məruz qalan ərazilər barədə ümumi məlumat müzakirə edilmişdir.

Görüşlər zamanı qaldırılmış əsas məsələlər aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

- Belə razılaşdırılmışdır ki, ŞD2 üzrə III ərazisinin müşahidə əsaslı arxeoloji tədqiqatı, 2001-ci ildə tamamlanmış ilkin tədqiqatdan sonra hər hansı arxeoloji obyektlərin mövcud olub-olmamasını təsdiqləmək məqsədi ilə tikintidən öncə başa çatdırılmalıdır.
- Qum mağarasının (Terminalın cənub istiqamətində sahil xətti boyunca yerləşir), məlum qorunan abidənin mövcud olmasına diqqət çəkilmişdir. Layihənin potensial təsirləri və əlaqədar təsirazaltma tədbirləri nəzərə alınmalıdır; və
- ŞD2 Layihəsi ilə əlaqədar BP-nin MdTN-dən təsdiq tələb edəcəyi təsdiqlənmişdir.

8.3.3 İctimaiyyətin cəlb olunması və məsləhətləşmə

İctimaiyyətin cəlb olunması və məsləhətləşmə üç mərhələdə yerinə yetirilmişdir. Bir və ikinci mərhələyə 2008-ci ilin sentyabrında Bakıda keçirilmiş, əhatə dairəsinin (iş həcminin) müəyyən edilməsini əhatə edən iki məsləhətləşmə görüşü daxil olmuşdur. İctimaiyyətin cəlb olunması və məsləhətləşmənin üçüncü mərhələsinə 2011-ci ilin mayında və iyununda keçirilmiş MTSIRS daxil olmuşdur.

Əhatə dairəsinin müəyyənləşdirilməsi üzrə Bakıda iki məsləhətləşmə görüşü keçirilmişdir:

- 22 sentyabr 2008-ci il: alimlər, elmi işçilər və qeyri-hökumət təşkilatları (QHT) üçün Çıraq Neft Layihəsi (ÇNL) ƏMSSTQ və ŞD2 Layihəsi üzrə məsləhətləşmə görüşü; və
- 23 sentyabr 2008-ci il: Geniş ictimaiyyət üçün ÇNL ƏMSSTQ və ŞD2 Layihəsi üzrə məsləhətləşmə görüşü.

2008-ci il 22 sentyabr tarixli seminara dəvət edilmiş akademik və elmi müəssisələrə aşağıdakılar daxil olmuşdur:

- ETSN;
- ARDNŞ;
- Bakı Dövlət Universiteti;
- Xəzər Ekoloji Proqramı;
- Dəniz Neft-Qaz Layihə İnstitutu;
- Dövlət Neft Şirkəti
- Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti;
- Azərbaycan Milli Hidrometeorologiya Departamenti; və
- Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası:
 - Azərbaycan Elmi-Tədqiqat Balıqçılıq Təsərrüfatı İnstitutu;
 - Zoologiya İnstitutu;
 - Coğrafiya İnstitutu; və
 - Torpaqşünaslıq və Aqrokimya İnstitutu.

2008-ci il 22 sentyabr tarixli görüşdə iştirak edən QHT-lərə aşağıdakılar daxil olmuşdur:

- Ekoqraf;
- Sülh;
- Ümumi evimiz;
- Ecoscope;
- Sadr; və
- Azərbaycan Yaşıllar Hərəkatı.

23 sentyabr 2008-ci il tarixli görüş yerli mətbuatda öncədən elan edilməklə, ictimaiyyətlə açıq görüş şəklində keçirilmişdir.

Hər iki görüş ÇNL və ŞD2 Layihələrinin ümumi təqdimatı ilə başlanmışdır. Hər bir görüşün sonunda sual-cavab sessiyası keçirilmişdir.

2011-ci ildə tamamlanmış MTSİSA ŞD2 İnfrastruktur Layihəsi üzrə ƏMSSTQ-nin hazırlanması ərzində aşağıdakı məqsədləri qarşıya qoymuşdur:

- BP Qrupunun standartlarına və ən yüksək beynəlxalq standartlara cavab verən etibarlı və texniki baxımdan davamlı ƏMSSTQ-lərin həyata keçirilməsinə nail olmaq məqsədi ilə, ŞD2 İnfrastruktur Layihəsi və ŞD2 Layihəsi üzrə ƏMSSTQ-lər üçün hərtərəfli və ən müasir sosial-iqtisadi məlumatların təmin edilməsi;
- Üstünlük təşkil edən demoqrafik və sosial-iqtisadi vəziyyət haqqında və həmçinin Səngəçal qəsəbəsi, Ümid, Əzimbənd və 3-cü Massiv daxil olmaqla, dörd icmada yerli inkişaf tələbləri, imkanlar, prioritetlər və narahatlıqlar haqqında dəqiq məlumatın əldə edilməsi;
- İll və ŞD2 Layihəsi ilə əlaqədar fiziki köçürülmə və iqtisadi durumun pozulması ehtimalı və həddinin müəyyən edilməsi;
- Yerli maraqlı tərəfləri təmsil edən təşkilatların BP ilə əməkdaşlıq imkanları və onların icma sərmayə proqramları ilə əlaqədar mövcud və gələcək rolunun müəyyənləşdirilməsinin təmin olunması;
- İstehsalat əməliyyatları (o cümlədən Terminal əməliyyatları) ilə əlaqədar yerli əhaliyə təsirin etibarlı şəkildə müzakirəsini təmin etmək üçün İll və ŞD2 Layihəsinə aid informasiyanın açıqlanması; və
- Aşağıdakıların monitorinqi üçün əsasın müəyyən edilməsi: (i) ŞD2 Layihəsinin davam etdiyi müddət ərzində sosial sahədə dəyişiklik; və (ii) ƏMSSTQ prosesi ərzində işlənilən hazırlanmış təsirlərin idarə olunması strategiyalarının səmərəliliyi.

Ölkənin yerli sosial-iqtisadi sahə üzrə mütəxəssisləri tərəfindən yerinə yetirilmiş MTSİRS aşağıdakı fəaliyyətləri əhatə etmişdir:

- **Ailə təsərrüfatları ilə bağlı tədqiqatlar:** Ümid qəsəbəsində (25), Səngəçaldada (100), Əzimbənddə (25) və 3-cü Massivdə (250 olmaqla) 200 ailə təsərrüfatı ilə bağlı aparılan sorğunun başa çatdırılması. Sorğunun məqsədi birbaşa layihənin təsirinə məruz qalan ailə təsərrüfatlarından sosial-iqtisadi vəziyyət və onların ümumi fikirləri barədə məlumat toplamaqdan və ailələrin vəziyyəti; kommunal-məişət xidmətlərindən və infrastrukturadan istifadə imkanı; təsərrüfat fəaliyyəti və dolanışıq durumu; və BP-nin ənənəvi icmalarla əlaqələr prosesi ilə bağlı fikirlər barədə informasiya təmin etməkdən ibarət olmuşdur;
- **Hədəf Qruplar:** İcmaya aid 12 Hədəf Qrupunun formalaşması (dörd qəsəbədə hər birində üç qrup olmaqla). İcmaya aid Hədəf Qruplarını əhatə edəcək mövzulara daxildir:
 - İcmaların ümumi məsələləri;
 - Qadın məsələləri; və
 - Gənclərlə bağlı məsələlər.
- **Maraqlı tərəflərlə müsahibələr:** Yerli, regional və milli səviyyədə potensial təsire məruz qalmış maraqlı tərəflərin müəyyən edilməsi üçün maraqlı tərəflərin təyin edilməsi prosesi həyata keçirilmişdir. MTSİRS-na əsas maraqlı tərəflərlə, o cümlədən dövlət və yerli hökumət orqanları, yerli sahibkarlar və QHT-lər ilə aparılmış 66 müsahibə daxildir. Müsahibələrin aparılmasında məqsəd maraqlı tərəflərin rolları və imkanları, o cümlədən

yerli inkişaf tələbləri və prioritetləri ilə əlaqədar informasiyanın toplanmasından ibarət olmuşdur. Terminalın yaxınlığındakı sənaye müəssisələrindən də emissiyalar və atımlar, o cümlədən gələcək genişləndirmə və ya təkmilləşdirmə planları barədə təfərrüatları təmin etmək xahiş olunmuşdur.

MTSİRS ərzində ictimaiyyətə açıqlanmış informasiyaya aşağıdakılar daxildir:

- Gələcəkdə keçiriləcək icmaların təlimatlandırılması tədbirlərində iştiraka dəvət üçün Azərbaycanlı icma məlumat mərkəzlərində, bələdiyyə idarələrində və icma mərkəzlərində elanların nümayiş etdirilməsi;
- Səngəçal, Ümid, Əzimbənd və 3-cü Massivdəki ictimai binalarda keçirilən əhəlinin təlimatlandırılması tədbirlərində slaydların təqdimatı üsulundan istifadə olunması; və
- İcmaların təlimatlandırılması tədbirlərində iştirak edən bütün şəxslərə, o cümlədən icma hədəf qruplarında və ailə təsərrüfatları ilə bağlı sorğularda iştirak edənlərə icmanın məlumatlandırılması və rəqələrinin paylaşılması.

MTSİRS ərzində qeydə alınmış, yerli əhəlinin qaldırdığı narahatlıqlar, müvafiq hallarda ŞD2 Layihəsi üzrə ƏMSSSTQ-nin hazırlanması zamanı nəzərə alınmışdır.

8.3.4 İlk məsləhətləşmə zamanı qaldırılmış əsas məsələlər

Yuxarıda müzakirə edilən, ictimaiyyətin cəlb olunması və məsləhətləşmə fəaliyyətləri ərzində qaldırılmış əsas məsələlər aşağıda Cədvəl 8.1-də sadalanır.

Cədvəl 8.1 İctimaiyyətin cəlb olunması və məsləhətləşmə prosesi ərzində qaldırılmış əsas məsələlər

Narahatlıq doğuran məsələ	Qaldırıldı	Nəzərdə tutulan Fəsilə istinad
Məşəl qurğusunda yandırılan qazın həcmi və məşəldə yandırılmanın qarşısını almaq və ya onu minimuma endirmək üçün tətbiq edilən tədbirlər .	ETSN	Fəsil 4 Bölmə 4.6.2 və Fəsil 5 Bölmə 5.4.3, 5.4.7, 5.4.8, 5.10.5, 5.10 və 5.12
Alternativ məşəldə yandırılma üsullarından istifadə etməklə qazın kənarlaşdırılması imkanı.		Fəsil 4 Bölmə 4.6.1
Yaranan istixana qazları emissiyalarının həcmi		Fəsil 5 Bölmə 5.14.1 və Fəsil 13 Bölmə 13.9
Dəniz platformalarında yaranan qazma şlamlarının həcmi və onların utilizasiyası		Fəsil 5 Bölmə 5.14.2
Terminalın yaxınlığında gələcək sənaye obyektlərinin kumulyativ təsiri.		Fəsil 13 Bölmə 13.2, 13.4, 13.5, 13.6 və 13.7
İş sahəsində yaranan bütün tullantı axınlarının müəyyən edilməsi		Fəsil 15 Bölmə 5.14.2
Tozun və qoxuların yaranması ilə bağlı yerli icmanın narahatlıqları.		Fəsil 10 Bölmə 10.2, 10.6.1 və Fəsil 12 Bölmə 12.3.4
İş yerlərinin yaradılması.	Yerli sakinlər MTSİRS-nin tərkib hissəsi kimi	Fəsil 12 Bölmə 12.3.2, 12.3.3, 12.4.2 və Fəsil 13 Bölmə 13.6
Yerli yolların bərhad vəziyyəti.		Fəsil 7 Bölmə 7.6.3 və Fəsil 12 Bölmə 12.2.1
Yüksəyə qaldırılmış məşəllərin istismarı ilə əlaqədar vizual təsirlərə və sağlamlıq üçün risklərə dair yerli icmanın narahatlıqları.		Fəsil 12 Bölmə 12.3.4

8.4 ƏMSSTQ hesabatının layihə variantına dair məsləhətləşmə

BMTİP-nin Azərbaycandakı ƏMTQ prosesinə dair təlimat kitabına uyğun olaraq, ƏMSSTQ hesabatının layihə variantı ETSN-ə təqdim olundu və eyni zamanda, şərhlərin verilməsi məqsədilə ictimaiyyət və maraqlı tərəflər üçün də açıqlandı.

ƏMSSTQ sənədinin layihə variantı geniş şəkildə yayılmışdır və aşağıda sadalanan yerlərdə 60 gün müddətində (sorğu forması ilə birlikdə) mövcud olmuşdur. Həmçinin ƏMSSTQ sənədi internet vasitəsi ilə müyəssər olmuşdur:

- BP şirkətinin internet səhifəsi;
- BP şirkətinin Səngəçal Terminalındakı Enerji Mərkəzi;
- BP şirkətinin Bakıdakı ofisləri;
- Ümid qəsəbəsindəki icma mərkəzi;
- Səngəçal və Sahil qəsəbələrində (Sahil Qəsəbəsi E. Quliyev küçəsi, Səngəçal qəsəbəsi M. Ə. Sabir küçəsi 1) dövlət kitabxanaları;
- “Orhus” İctimai Ekoloji İnformasiya Mərkəzi (ETSN, B.Ağayev küçəsi 100, Bakı);
- Bakı Təhsil Məlumat Mərkəzi (C. Cabbarlı küçəsi 40, 2-ci mərtəbə);
- M. F. Axundov adına mərkəzi dövlət kitabxanası (Xaqani küçəsi 29);
- Beynəlxalq Eko-Enerji Akademiyası (Məmməd Arif küçəsi 5, Bakı);
- Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası (Azadlıq prospekti 20, Bakı); və
- Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Elmi Kitabxanası (H. Cavid prospekti 31).

ƏMSSTQ Layihəsi ilə əlaqədar məsləhətləşmə prosesinin tərkib hissəsi kimi, Bakıda, Səngəçal qəsəbəsində və Ümid qəsəbəsində ictimaiyyətlə görüşlər keçirildi. Aşağıda sadalanan görüşlər həyata keçirilmişdir (ETSN-yi, ARDNŞ-i və FHN-yi ilə görüşlərdən əlavə):

- Alimlər ilə görüş, Bakı, 12 Avqust
- İctimai görüş, Bakı, 13 Avqust
- Səngəçal icmaları ilə görüş, 15 Avqust
- Ümid icmaları ilə görüş, 15 Avqust

Bu iclasların protokolları Əlavə 8B-yə daxil olunublar.

ƏMSSTQ hesabatının layihə variantına dair əldə edilmiş şərhlər toplanılmışdı, təhlil edilmişdi və münasib olduğu halda, cavablandırılmışdı. ƏMSSTQ sənədi sonradan, ETSN tərəfindən təsdiqlənmək üçün gözdən keçiriləcək və yekunlaşdırılacaq.

8.5 Espoo Konvensiyası çərçivəsində məsləhətləşmə

Sərhədlərarası Kontekstdə Ətraf Mühitə Təsirin Qiymətləndirilməsinə dair Konvensiyanı (yəni Espoo Konvensiyası) imzalamış bir tərəf kimi, Azərbaycan Hökuməti sərhədlərarası təsirlərə məruz qala biləcəyini hesab etdiyi, konvensiyaya üzv olan istənilən ölkəyə əvvəlcədən bildiriş verməlidir.

Potensial transsərhəd təsirlər, o cümlədən istixana qazları (İXQ) emissiyaları ilə əlaqədar potensial təsirlər bu ƏMSSTQ sənədinin 13-cü Fəslində təqdim olunur. Bu, ƏMSSTQ üzrə məlumatın açıqlanması prosesinin tərkib hissəsi kimi ETSN ilə müzakirə olunacaq.